

En blick i det skånska friidrottshistoriska arkivet

av Sven Trönne

Skånes Friidrottsförbund anrika priser till yngre lovande pojke och flicka tilldelades i den förstnämnda kategorin för år 2006 till föreningens Sebastian Mattsson. Jag lyfter på den mössa jag ibland bär och gratulerar honom till detta pris och övriga familjemedlemmar har också anledning att känna sig glada och stolta.

Det kom några frågor kring detta pris till mig och jag har därför tittat på den sammanställning som finns och gjort en del nedslag bland namn som tilldelats priserna tidigare och vilka som nått framgångar nationellt (svenska mästare för seniorer) och internationellt. I de fallen några har kvalificerat sig för att bli Stor Grabb (heter så även bland kvinnor) enligt ett särskilt poängsystem anger jag en förkortning SG efter namnet. Det blir en något summarisk redovisning och där jag inte noterar så mycket kring specifika årtal utan mer årtionden. Föreningarna som anges är inte nödvändigtvis de som man tävlade för när utmärkelsen erhöles utan mer ett eget urval av skånska föreningar som vederbörande tillhört. Som framgår av min genomgång har jag också i några fall även angett andra meriter eller kuriosas – men kan inte anses fullständiga. Bland dem som inte nämns kan det säkert finnas en och annan som deltagit med landslagsuppdrag eller haft andra framgångar - men så djupt har jag inte gått. Det kan också finnas personer som deltagit i internationella mästerskapsstafetter och som inte finns med här.

I Skånes Friidrottsförbunds verksamhetsberättelse från 2005 finns nämnda förteckning publicerad och jag citerar ingressen: "Skånes Friidrottsförbund har från och med 1942 och sedan under alla år uppmärksammat lovande idrottspojkar och idrottsflickor. Starten skedde 1942 då enligt förbundets verksamhetsberättelse, "Omega"-verken genom sin hovurmakare Emil Pehrson i Landskrona överlämnade till Skånes Friidrottsförbund ett armbandsur av märket "Officer" att utdelas till en yngre lovande idrottsman som under året nått ett särskilt resultat. Mottagare av denna första utmärkelse blev Hans Liljekvist, IS Göta, för sina insatser på 800 m och 1.500 m. 1951 beslöt styrelsen att uppmärksamma även lovande idrottsflickor och den första utmärkelsen gick till Maj-Britt Mattsson, Hjärnarps GIF, skånebäst på 200 meter och skånsk mästarinna i längdhopp och stafett 4 x 100 meter".

Till detta kan tillfogas att det numera inte är ett armbandsur som utdelas och det är inte heller något speciellt resultat som är ett kriterium.

En enda EAI-are har tidigare tilldelats detta pris och det är Pia Gressman år 1988. Hon blev bland annat tvåa i SM i höjd med 1,81 och deltog i klassiska Finnkampen i samma gren. Därutöver deltog hon exempelvis i NM i mångkamp samt i junior-VM i Sadbury, Kanada.

Hans Liljekvist (SG) blev svensk mästare på 800 m vid tre olika tillfällen. År 1946 blev han avstängd ett år på grund av dåtidens amatörbestämmelser. Idrottsligt kom han tillbaka och var enligt egen utsago kvalificerad för OS 1948 men fick inte delta. Liljekvist var även delaktig i världsrekord i stafett. Tilläggas kan att Liljekvist för några år sedan gav ut en bok med titeln "Ett års avstängning blev livstid".

Vi fortsätter med 1940-talet och finner här Lennart Strand (SG), MAI, som blev femfaldig svensk mästare på 1500 m, EM-segrare 1946 samt silvermedaljör på samma sträcka vid OS 1948 i London.

Tore Steen, IS Göta Helsingborg, lyckades en gång bli mästare på 800 m.

Kjell Tånnander (SG), MAI, tiokampare och tvåfaldig mästare samt deltagare i både OS och EM med en bronsmedalj som utdelning i det sistnämnda mästerskapet.

Lennart Kjell och Göte Kjellberg ingick vid några tillfällen i MAI:s stafettlag på 4x100 meter.

1950-talet inleddes med att Uno Danielsson, KFUM Kristianstad, fick denna utmärkelse. Uno skulle så småningom göra sig bemärkt som handbollspelare och fick under sin glansperiod epitetet världens främste. Han ingick i det svenska lag som blev världsmästare 1958 och handbollsföreningen var LUGI. Så kan det också gå med en lovande friidrottskarriär.

Alf Petersson (SG), IFK Helsingborg, fyrfaldig mästare på 400 m samt ingick i det lag som hemförde en bronsmedalj vid EM 1958 på 4x 400 m där han blev individuell femma. Han deltog även i OS 1960 i Rom och uppnådde en kvartsfinal på sträckan.

Sven-Åke Lövgren (SG), Heleneholm, mästare vid ett tillfälle på 100 m samt en gång i stafett 4 x 100 m. Lövgren har även varit med i EM.

Under detta årtionde fick då som nämnts även tjejer denna utmärkelse.

Britt Mårtensson (Bergh), (SG), Kristianstad, vann 100 m vid fyra olika tillfällen samt längdhopp vid ett. På meritlistan finns även EM-deltagande.

Stina Cronholm (Onse), SG), MAI, mästarinna på 80 m häck fem gånger och i femkamp vid sex tillfällen. Även Stina har deltagit i EM.

Agneta Falkengren, IS Göta, segrade i höjd vid ett tillfälle.

Lena Sandgren, IFK Trelleborg, blev tvåfaldig mästarinna i diskus.

1960-talets första var Carl-Johan Ericsson, MAI. Han omnämns mest för att han var (gick dessvärre ur tiden alltför tidigt) min kusin. C-J kan få representera dem som nådde en bit på vägen om än inte ända fram på grund av bland annat skador och att en civil karriär lockade. Det blev i alla fall en finnkamp och grenen var 110 m häck.

Bengt Christiansson ”Dallas”, Hässleholms AIS, vann kula vid ett tillfälle och har deltagit i inomhus EM.

Kenth Andersson, MAI, vann 800 m två gånger och 1500 m en gång samt stafettvinster på 4 x800 vid fyra tillfällen. EM har det också blivit för Kenth. Efter karriären har Kenth bland annat gjort sig känd som rådgivare åt friidrottare.

Ricky Bruch (SG), MAI, är väl känd och en färgstark person. Elva gånger mästare i diskus och en gång i kula. Trea vid OS i München i diskus är den främsta internationella meriten samt att han varit världsrekordhållare i diskus.

Sven-Evert Ljungberg, MAI, har blivit mästare på 4 x 800 m vid fyra tillfällen.

Gun-Britt Flink (SG), IS Skanne (Åstorp) respektive IFK Helsingborg, vann kula vid åtta tillfällen.

Gunilla Karlmark (SG), MAI, vann 80 m häck vid två tillfällen, 100 m häck en gång, femkamp en gång samt stafettmästarinna på 4x 100 m vid sex tillfällen och 4x 200 m två gånger.

Margareta Carell (Marmgren) (SG), IFK Helsingborg, tvåfaldig mästarinna i spjutkastning

Elisabeth Randerz (Fredriksson) (SG) MAI, stafettmästarinna på 4 x 100 sex gånger, 4 x 200 m fyra gånger samt 4 x 400 m en gång. Deltagit i EM. Under en period av sitt liv var hon gift med Michael Fredriksson – i huvudsak 400 meters löpare och även han Stor Grabb.

Lena Sjöstedt, IFK Lund, vann 1500 m en gång och har deltagit i EM på samma sträcka.

Margareta Larsson (Lövgren), (SG), Heleneholm, vann 100 m respektive 200 m vid två tillfällen. Här kan jag nämna att Margareta tränades av Sven-Åke Lövgren som hon så småningom gifte sig med och de fick sonen Patrik (Lövgren). Hon har varit med i EM.

Vi har nu kommit fram till 1970-talet som inleddes med Ingela Arvidsson, KFUM Kristianstad. Ingela blev svensk mästarinna i femkamp vid ett tillfälle.

Madeleine Wik (Melander), IFK Helsingborg, nådde inte de allra högsta höjderna som aktiv – dock SM-medaljör i stafettlöpning, men är numera vice ordförande i Svensk Friidrottsförbundet.

Kristine Tännander (SG), MAI, meritlista med SM guld är omfattande och i koncentrat vann hon 100 m häck (en gång), femkamp (fyra gånger), sjukamp (fem gånger) samt ingick i segrande stafettlag på 4x 100 m och 4 x 200 sammanlagt sju gånger. Utöver detta kan nämnas att hon i sjukamp varit nordisk rekordhållare blivit tolv i VM 1983 och OS 1984 samt har deltagit i EM.

Annette Tännander (SG), MAI, Kristines yngre syster, har också en gedigen meritlista; höjd (tre gånger), längd (en gång), 100 m häck (en gång), sjukamp (en gång) samt femkamp (en gång). Hon blev sjua i höjd OS 1976 i Montreal samt kom på en nionde plats i sjukamp i VM 1983 och har EM deltagit.

Tilläggas kan systrarna Tännander är döttrar till tidigare nämnde Kjell och tävlade för MAI.

Carina Andersson (Madsen), Heleneholm, vann höjdhopp en gång och har varit med i inomhus-EM. Här kan nämnas att hennes pappa heter Arne och har under åren varit en välkänd och duktig ledare i dels Heleneholm och dels IK Finish, Vellinge. I den sistnämnda klubben är Carina för närvarande tränare.

Lena Wallin (Söderberg) (SG), MAI, vann längdhopp sex gånger, ingick i segrande stafettlag på 4 x 100 m vid fem tillfällen och 4 x 200 m två gånger. EM och VM-startar har det också blivit. Hon är för övrigt numera gift med Rajne Söderberg (SG) som vann 110 m häck några gånger och är känd som ansvarig för DN-galorna.

Gunnel Hettman (Gardenkrantz) (SG), MAI och Heleneholm, vann diskus tre gånger och kula en gång. EM-deltagit. Äkta mannen Kenth (SG) segrade också i diskus vid två tillfällen.

Lillemor Persson, MAI, stafettmästare en gång på 4 x 800 m.

På den manliga sidan blev Peter Billing, Heleneholm och MAI, svensk mästare i stafett på 4 x 800 m en gång. Billing arbetar för övrigt som historiker och har även författat några böcker – bland annat om sport; exempelvis Hundra år av gemenskap – Malmö idrottsplats.

Christer Gullstrand (SG), IFK Helsingborg, 400 m vid ett tillfälle, 110 m häck respektive och 400 m häck två gånger. Han var också den förste svensk som löpte 400 m häck under 50 sekunder. I EM 1982 nådde han en semifinal på den sistnämnda sträckan precis som i OS 1980.

Johnny Kroon (SG), Heleneholm och MAI, vann SM på 800 m vid ett tillfälle, 1500 m vid sju tillfällen samt delaktig i vinster på 4x 800 m (2 ggr) och 4 x 1500 m (2 ggr). På meritlistan finns bland annat en sjundeplats vid EM 1986. Kroon är fortfarande innehavare av det svenska rekordet på 1500 m. Johnny deltog i VM 1987.

Ronny Olsson (SG), MAI, vann 800 m vid tre tillfällen, ingick i segrande stafettlag på 4 x 400 m tre gånger, 4 x 800 m tre gånger samt 4 x 1500 m vid två tillfällen. Den främsta internationella meriten är en silvermedalj på IEM 1988 på 1500 m. Han har även deltagit på VM och EM utomhus.

Björn Johansson, IFK Helsingborg, är den förste vi stöter på under 1980-talet med ett sedermera svenskt mästerskap och då i längdhopp och deltagande i VM 1983. Han gifte sig så småningom med en annan pristagare (yngre lovande flicka) – nämligen Agneta Isacson från IFK Lund. Sedan är det annan historia att de numera gått skilda vägar.

Annika Levin, IK Pallas, vann terräng 4 km vid ett tillfälle.

Christina Wennberg (Levi) (SG), IFK Trelleborg och Helsingborg, vann 400 m häck vid sex olika tillfällen och 4 x 100 m vid ett. Vid VM 1987 samt EM 1986 blev det semifinal på ”långa häcken”.

Caroline Isgren (SG), Heleneholms IF, vann kulstötning fem gånger.

Kristine Rosenqvist, Heleneholms IF, vann sjukamp en gång.

Marco Granath (SG), Klippan, IFK Helsingborg med flera klubbar, vann 400m två gånger, 400 m häck en gång och stafett 4 x 400 m tre gånger. EM-deltagit.

Germund Johansson, IFK Lund och MAI, vann inte något SM men blev väl tvåa i längdhopp trots att han i mästerskapet 1991 slog svenskt rekord.

Ann Larsson, MAI, svensk inomhusmästare i höjd vid ett tillfälle.

Anders Szalkai, IS Göta, med flera klubbar, har vunnit maraton vid fem olika tillfällen. Deltagit i OS, VM och EM.

Linda-Marie Mårtensson (SG), Sjöbo IF med flera klubbar, har vunnit kulstötning 14 gånger och har EM deltagit. Som kuriosas kan jag nämna att Linda-Marie började som höjdhoppare i ungdomsåren.

Nu kommer vi in på 1990-talet och där finner vi först Torbjörn Mårtensson, MAI, med två vinster på 100 m, samt sju gånger i stafett 4 x 100 m. Torbjörn har även deltagit i VM.

Charlotta Vöcks samt Rebecca Vöcks från IFK Helsingborg är systrar som erhållit pris 1991 respektive 1995.

Mattias Ghansah (SG), MAI, en seger på 100 m samt fem i stafett 4 x 100 m. Ghansah har varit med på VM och EM.

Jessika Larsson, Skurup med flera klubbar, har vunnit längdhopp en gång.

Rikard Rasmusson (SG), Heleneholms IF och MAI, vann 400 m en gång och stafett 4 x 400 vid ett tillfälle. Till meriterna hör också att han vann blev tvåa i junior VM och junior EM 1992 respektive 1993 samt semifinal i EM.

Patrik Lövgren (SG), Heleneholm och MAI, vinst på 100 m vid två tillfällen och fyra gånger stafett 4 x 100 m. Patrik är som nämnts son till Sven Åke Lövgren och Margareta (född Larsson) och även han har deltagit i EM samt inomhus-VM och då på 60 m.

Tobias Andersson, MAI, har blivit mästare på 4 x 400 vid två tillfällen samt 4 x 800 m tre gånger.

Vala Flosadottir, IFK Lund och MAI, är isländsk medborgare och har bland annat vunnit inomhus-EM i stav samt blivit trea i OS – men har ytterligare meriter.

Jenny Isgren, Skurup, med flera klubbar, har vunnit inomhus-SM i höjd en gång.

Lotta Karlsson, MAI, har vunnit stavhopp vid ett tillfälle.

Pawel Szczyrba, IFK Lund, med flera klubbar, har blivit polsk mästare i stavhopp.

Philip Nossmy, MAI, har varit delaktig i två stafettguld på 4 x 100 m. Huvudgrenen är 110 m häck där han också deltagit i ett VM.

Maria Rendin, Heleneholm och MAI med flera klubbar, är fortfarande aktiv i stavhopp där hon blivit medaljör några gånger. Deltagit i EM.

Alexander Ljunggren, IFK Helsingborg, har hemfört en vinst på 400 m häck samt varit delaktig i stafettguld på 4 x 100 m vid ett tillfälle.

Jenny Ljunggren (yngre syster till Alexander), IFK Helsingborg, har vunnit SM på 200 m såväl utomhus som en gång vardera, ungdoms-OS på samma sträcka samt deltagit i stafett 4 x 100 m vid VM.

Johan Wissman (SG), IFK Helsingborg, är den förste innehavaren under 2000-talet och i högsta grad aktiv fortfarande. På meritlistan finns bland annat vinst på 100 m (en gång), 200

m (fyra gånger), 400 m (två gånger) samt ett stafettguld på 4 x 100 m. Vid EM 2006 i Göteborg kom Johan tvåa på 200 m. Wissman har även deltagit i OS och VM. Vid inomhus-VM har det blivit silver på 200 m.

Daniela Lincoln-Saavedra, har vunnit längd två gånger, 100 m en gång samt varit delaktig i stafettguld 4 x 100 m vid två olika tillfällen. Deltagit i EM i längdhopp.

Linus Thörnblad, IFK Lund och MAI, har ännu inte blivit svensk mästare i höjd men om man blivit fyra på EM 2006 i Göteborg, trea vid inomhus VM samt tvåa vid inomhus EM ska man definitivt omnämnas här. Thörnblad har även deltagit i OS.

Per Strandqvist, MAI, har blivit mästare på 100 m en gång samt varit delaktig i vinst på 4 x 100 m vid två tillfällen.

Ellinor Widh, IK Pallas, med ”friidrottsfostran” i EAI, vann spjut 2006 och erhöll sitt pris samtidigt som Sebastian.

Som avslutning och sammanfattning kan nämnas att år 1966 delades priset till bäste yngre lovande flicka mellan Margareta Carell (Marmgren) IFK Helsingborg, samt Monica Ohlsson, IFK Trelleborg. Som framgått var den förstnämnda spjutkasterska medan den sistnämnda var sprinter. Det är den enda gången priset har delats mellan två personer.

Totalt har 57 tjejer premierats med utmärkelsen yngre lovande flicka och utav dessa har cirka 30 blivit svenska mästare för seniorer av något slag (individuellt, stafett, utomhus eller inomhus). Motsvarande siffror för pojkar är 65 respektive 28.

Förhoppningsvis kan nämnda meriter för de olika pristagarna utgöra en sporre i Sebastians fortsatta karriär.